

soite

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Ilmoittajansuojelulain mukainen sisäinen ilmoituskanava - Menettelytapaohje

3.4.2023





Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Sisällysluettelo

Ilmoittajansuojelulain mukainen sisäinen ilmoituskanava -Menettelytapaohje	1
1. Tausta	3
2. Väärinkäytösilmoituksen tekeminen	3
2.1 Kuka ilmoituksen voi tehdä	3
2.2 Keskitetty ilmoituskanava	3
2.3 Millaisista väärinkäytöksistä ilmoituksen voi tehdä	4
2.4 Miten ilmoitus tehdään	5
3. Ilmoittajan suojelu ja sen edellytykset	5
4. Ilmoituksen käsittely	5
4.1 Ilmoituksen vastaanottaminen	5
4.2 Ilmoitusten käsittelytiimi ja käsittelijöiden tehtävät	6
4.3 Tutkintavaihe ja tutkinnan tulosten raportoiminen	6
4.4 Vastauksen antaminen ilmoittajalle	7
4.5 Ilmoituksen tutkinnan tulokset, korjaavat toimenpiteet ja käsittelyn lopettaminen	7
5. Seuraamukset	7
6. Muuta	8
6.1 Henkilötietojen käsittely ja ilmoitusten säilyttäminen	8
6.2 Ilmoitusta koskevan dokumentaation säilyttäminen ja arkistointi	8
6.3 Ilmoitusten käsittelyn seuraaminen ja valvominen	8
6.4 Ilmoituksista raportoiminen	9
6.5 Voimaantulo	9



Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

1. Tausta

Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettu laki (ilmoittajansuojelulaki, 1171/2022) tuli voimaan 1.1.2023. Lailla on pantu täytäntöön Euroopan unionin ilmoittajansuojeludirektiivi (2019/1937), eli niin sanottu whistleblower-direktiivi.

Ilmoittajansuojelulain tarkoituksena on tehostaa Euroopan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa säätämällä niiden henkilöiden suojelusta, jotka ilmoittavat ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan kuuluvista rikkomisista. Lain perusteella Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on velvollisuus perustaa sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten.

Ilmoittajansuojelulain mukainen sisäinen ilmoituskanava ei ole yleinen palautekanava, vaan nimenomaan ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan kuuluvien vakavien väärinkäytösten ilmoittamista varten luotu palvelu.

Tämä ohje on laadittu ilmoittajansuojelulain mukaisten velvoitteiden toteuttamiseksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

2. Väärinkäytösilmoituksen tekeminen

2.1 Kuka ilmoituksen voi tehdä

Hyvinvointialueen sisäiseen ilmoituskanavaan ilmoituksen voi tehdä hyvinvointialueeseen työ- tai virkasuhteessa oleva henkilö.

2.2 Keskitetty ilmoituskanava

Oikeuskanslerinvirasto toimii ilmoittajansuojelun keskitettynä ulkoisena ilmoituskanavana. Keskitettyyn ulkoiseen ilmoituskanavaan ilmoituksen voi tehdä muun muassa itsenäinen ammatinharjoittaja, osakkeenomistaja, yhteisön tai säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai toimitusjohtaja, vapaaehtoistyöntekijä tai harjoittelija.

Myös hyvinvointialueeseen työ- tai virkasuhteessa oleva henkilö voi tehdä ilmoituksen keskitettyyn ilmoituskanavaan, jos hänellä on perusteltu syy uskoa,

- ettei sisäisen ilmoituksen perusteella ole ryhdytty ilmoittajansuojelulain edellyttämiin toimenpiteisiin säädetyssä määräajassa



Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

- että rikkomiseen ei voida puuttua tehokkaasti sisäisen ilmoituksen perusteella tai
- että hän on vaarassa joutua ilmoittamisen johdosta vastatoimien kohteeksi.

2.3 Millaisista väärinkäytöksistä ilmoituksen voi tehdä

Ilmoituksia voidaan tehdä Euroopan unionin tai kansallisen oikeuden rikkomisista,

- jotka on säädetty rangaistaviksi
- joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus tai
- jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Ilmoituksia voidaan tehdä seuraavilla aloilla havaituista väärinkäytöksistä:

- julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja
- finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat
- rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen
- tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus
- liikenneturvallisuus
- ympäristönsuojelu
- säteily- ja ydinturvallisuus
- elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 168 artiklassa tarkoitettu kansanterveys
- kuluttajansuoja
- yksityisyyden ja henkilötietojen suoja
- verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

Lisäksi ilmoituksia voidaan tehdä:

- Euroopan unionin varainhoitoa tai menojen toteuttamista tai unionin tulojen tai varojen keräämistä koskevien sääntöjen rikkomisesta
- avustusten tai valtiontukien myöntämistä, käyttämistä tai takaisinperintää koskevien sääntöjen rikkomisesta
- kilpailusääntöjen rikkomisesta
- yritysten ja yhteisöjen verosääntöjen rikkomisesta tai järjestelyistä veroetujen saamiseksi
- kuluttajan suojaamiseksi säädetyn lainsäädännön rikkomisesta.

2.4 Miten ilmoitus tehdään

Sisäisessä ilmoituskanavassa ilmoitus voidaan tehdä ainoastaan kirjallisesti. Ilmoitus voidaan tehdä Soitessa Laatuportin kautta. Soite ei vastaanota ilmoituksia nimettömänä.

Epäilysten tueksi ei tarvitse olla kattavia todisteita, mutta ilmoitukset pitää tehdä hyvässä uskossa ja ilmoituksessa tulee kertoa kaikki asiaan liittyvät tiedot mahdollisimman tarkasti, jotta asia pystytään käsittelemään.

Perustelluista rikkomisepäilyistä voi siis ilmoittaa, vaikka ilmoittajalla ei olisi asiasta ilmoittamishetkellä konkreettista näyttöä. Suojeluun eivät ole oikeutettuja henkilöt, jotka tahallaan ja tietoisesti ilmoittavat vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.

3. Ilmoittajan suojele ja sen edellytykset

Ilmoittajansuojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan.

Ilmoittajan suojeleksen edellytyksenä on, että ilmoitus organisaation toiminnassa havaitusta rikkomisesta tehdään ensisijaisesti kyseisen organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan, jollei ilmoittamisesta suoraan ilmoittajansuojelulain 2 §:ssä tarkoitetun lainsäädännön tai määräysten valvonnasta vastaavan viranomaisen (toimivaltainen viranomainen) ilmoituskanavaan ole erikseen muualla säädetty.

Ilmoittajan suojelella tarkoitetaan sitä, että ilmoittajan työnantaja tai muu organisaatio, jonka johdon ja valvonnan alaisena, jonka hyväksi ilmoittaja tekee työtä tai johon ilmoittaja on työnsä vuoksi muutoin yhteydessä, ei saa kohdistaa ilmoittajaan tai muuhun ilmoittajansuojelulain 5 §:ssä tarkoitettuun henkilöön vastatoimia rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen vuoksi. Esimerkkejä kielletyistä vastatoimista:

- Palvelusuhteen ehtojen heikentäminen
- Palvelusuhteen päättäminen
- Henkilön lomauttaminen
- Epäedullinen kohtelu tai muut kielteiset seuraukset.

4. Ilmoituksen käsittely

4.1 Ilmoituksen vastaanottaminen

Ilmoitukset vastaanotetaan kirjallisina Laatuporttiin.



Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Ilmoituksen vastaanottoilmoitus toimitetaan ilmoittavalle henkilölle seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.

4.2 Ilmoitusten käsittelytiimi ja käsittelijöiden tehtävät

Laatuportin ilmoituskanavan pääkäyttäjänä toimii laatupäällikkö. Ilmoitusten käsittelyä varten Soitessa on ilmoitusten käsittelytiimi, johon kuuluvat talousjohtaja, hallintolakimies ja sisäinen tarkastaja.

Sisäisen ilmoituskanavan käsittelijän vastuulla on

- ilmoitusten käsittely, kirjaaminen, seuranta, raportointi ja säilytys voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti
- henkilötietojen käsittely voimassa olevaa lainsäädäntöä noudattaen
- kaikkien vastaanotettujen ilmoitusten kirjaaminen säädettyjen luottamuksellisuutta koskevien vaatimusten mukaisesti
- ilmoitusten säilyttäminen vain niin kauan kuin se on välttämätöntä ja oikeasuhteista lainsäädännössä asetettujen vaatimusten noudattamiseksi

Ilmoitusten käsittelytiimi käy läpi ilmoituksen ja arvioi, kuuluuko ilmoitus ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan. Lisäksi käsittelytiimi arvioi tarvittavat jatkotoimenpiteet ja sopii tiimissä ilmoituksen operatiivisesta jatkokäsittelystä. Operatiivisesta käsittelystä voi vastata ilmoitusten käsittelytiimi, muu työntekijä tai osasto.

Kaikkiin vilpittömässä mielessä tehtyihin väärinkäytösepäilyihin suhtaudutaan vakavasti. Tietoisesti totuudenvastaisten ilmoitusten jättäminen palveluun on kiellettyä ja saattaa johtaa oikeudellisiin seuraamuksiin.

Tutkintaan siirtävistä väärinkäytösepäilyistä ja poikkeamista tehdään selvitys. Työryhmä voi myös hylätä ilmoituksen, jos on ilmeistä, että

- saatavilla ei ole riittävästi tietoa, jotta lisätutkimuksia voidaan tehdä
- ilmoitusta ei ole tehty vilpittömässä mielessä tai se on tehty vahingoittamistarkoituksessa
- asia on jo ratkaistu
- asia ei kuulu kanavassa käsiteltävien asioiden piiriin, jolloin se ohjataan tarvittaessa oikeaan paikkaan.

4.3 Tutkintavaihe ja tutkinnan tulosten raportoiminen

Ilmoitusten käsittelytiimi käy läpi ilmoituksen, pyytää tarvittavat lisätiedot ja ehdottaa tarvittavat jatkotoimet sekä raportoi asiasta. Organisaation on huolehdittava ilmoituksen perusteella tehtävien jatkotoimien määrittelystä ja niiden toteuttamista koskevista



Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

menettelyistä. Käsittelytiimi voi nimetä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tarvittavia asiantuntijoita. Lisäksi on varmistettava, että jatkotoimien toteutuksessa ja henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Jatkotoimet voivat koskea esimerkiksi virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä tai asian jatkokäsittelyn siirtämistä tarvittaessa toimivaltaiselle viranhaltijalle.

4.4 Vastauksen antaminen ilmoittajalle

Ilmoituksen käsittelytiimi kertoo ilmoituksen tekijälle käsittelyprosessista ja sovitusta toimenpiteistä. Mikäli asianmukaisia jatkotoimia vasta suunnitellaan, ilmoittavalle henkilölle tulisi kertoa tästä ja antaa myös muuta palautetta, jota tämä todennäköisesti odottaa. Kohtuullinen aika palautteen antamiseen ilmoituksen tehneelle henkilölle saa olla enintään kolme kuukautta ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta (perustellusta syystä kuusi kuukautta). Mikäli vastaanottoilmoitusta ei ole lähetetty ilmoittavalle henkilölle, aika lasketaan ilmoituksen vastaanottamista seuraavan seitsemän päivän määräajan päättymisestä.

4.5 Ilmoituksen tutkinnan tulokset, korjaavat toimenpiteet ja käsittelyn lopettaminen

Tutkinnan tuloksena Soite päättää omien vastuumääräystensä mukaisesti jatkotoimenpiteistä ja niiden toimeenpanosta tai toteaa, että ilmoitus ei johda toimenpiteisiin. Korjaavat toimenpiteet voivat sisältää esimerkiksi prosessin tai kontrollien kehittämistä, sopimusasioita, henkilöstöhallintoa koskevia toimia tai oikeustoimia.

5. Seuraamukset

Jos vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kieltoa rikotaan, on ilmoittajalle ja muulle ilmoittajansuojelulain 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle korvattava aiheutettu taloudellinen vahinko. Vastaavasti tahallisesti vääriä tietoja ilmoittaneen tai julkistaneen ilmoittajan on korvattava ilmoituksen kohteelle aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Vastatoimien kohteeksi joutuneella ilmoittajalla tai muulla ilmoittajansuojelulain 5 §:ssä tarkoitetulla luonnollisella henkilöllä on oikeus saada hyvitystä vastatoimen aiheuttamasta loukkauksesta. Hyvitys olisi vastaava kuin esimerkiksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaissa. Hyvitystä on vaadittava kolmen vuoden kuluessa ilmoituksen estämisestä tai vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä.



Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Ilmoittaja, joka tahallaan ilmoittaa tai julkistaa väärää tietoa, voidaan tuomita ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta sakkoon. Edellytyksenä on, ettei teko ole vähäinen eikä teosta muussa lainsäädännössä säädetä ankarampaa rangaistusta. Tahallisesti väärää tietoa ilmoittaneen tai julkistaneen ilmoittajan on korvattava ilmoituksen kohteelle aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

6. Muuta

6.1 Henkilötietojen käsittely ja ilmoitusten säilyttäminen

Ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen henkilötietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka Soite on ilmoittajansuojelulaissa tarkoitettulla tavalla nimennyt ilmoituksen käsittelystä vastaaviksi henkilöiksi.

Ilmoituskanavan kautta tulevat tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä ilmoittajansuojelulaissa tai muussa laissa säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Henkilötiedot, joilla ei selvästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.

Ilmoituskanavasta tehdään tietosuoja-asetuksen mukainen vaikutustenarviointi. Vaikutustenarvioinnissa kuvataan henkilötietojen käsittelyä, arvioidaan käsittelyn tarpeellisuutta, oikeasuhteisuutta ja henkilötietojen käsittelystä aiheutuvia riskejä, sekä tarvittavia toimenpiteitä, joilla riskeihin puututaan.

6.2 Ilmoitusta koskevan dokumentaation säilyttäminen ja arkistointi

Soite vastaa ilmoituksen käsittelyssä syntyneen aineiston säilytyksestä voimassa olevan lainsäädännön ja organisaation arkistointisuunnitelman mukaisesti. Aineiston julkisuus määräytyy voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

6.3 Ilmoitusten käsittelyn seuraaminen ja valvominen

Soite huolehtii ilmoitusten käsittelyprosessin sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ilmoituksia koskevien määrä- ja käsittelytietojen raportoinnista tilinpäätöksessä. Sisäinen tarkastus voi tapauskohtaisesti aloittaa ammattistandardeihin perustuvan arviointi-, varmennus- tai tarkastustyön.



Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

6.4 Ilmoituksista raportointinen

Väärinkäytösilmoituksista raportoidaan tilinpäätöksessä osana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointia.

6.5 Voimaantulo

Tämä ohje tulee voimaan, kun aluehallitus on hyväksynyt sen. Voimaantulonsa jälkeen ohjetta sovelletaan sisäiseen ilmoituskanavaan 31.3.2023 jälkeen jätettyjen ilmoitusten käsittelyyn.